

Det vietnamesiske sprog

For de fleste udlændinge er vietnamesisk et svært sprog at lære. Her får vi en historisk og sprog-teknisk gennemgang af Dr. Wilfried Lulei, en tysk ekspert i vietnamesisk, som har udgivet et kursus i vietnamesisk på tysk i 2002.

[Revideret udgave på tysk som PDF](#)

Artiklen er oprindeligt bragt på tysk i det Østtyske blad *Horizont* nr. 7, 1977 og oversat til dansk i *Vietnam-bladet* nr. 3 1977. Artiklen er genoptrykt i *Vietnam ajour* nr. 4 2000, og er redigeret af redaktionen med hjælp fra en vietnamesisk-kyndig. Internet-version er af praktiske grunde uden korrekt brug af vietnamesiske skrift-fonte, men med 3 eksempler som billed-filer.

Vietnamesisk er modersmål for ca. 88 % af Vietnams indbyggere. Af mange sprogvidenskabsmænd henregnes vietnamesisk til den austro-asiatiske sprogfamilie. Det støtter sig f.eks. på ligheden i ordigheden, i fonetikken og syntaksen. Andre henregner det dog, som tilhørende den sino-tibetanske sproggruppe og peger på ligheden med kinesisk i tonesystemet, i morfologien (former, bøjninger mv.), i stavelsesstrukturen osv.

Udviklingen af vietnamesisk kan inddeles i 5 store perioder:

Den første periode begynder med sprogets opståen, som ligger langt før den kristne tidsregning og slutter med Kinas underlæggelse af Au Lac riget i året 111 før den kristne tidsregning. Denne periode er endnu dårligt udforsket.

Den anden periode omfatter det tusindårige kinesiske fremmedherredømme (111 f. v. t. til år 939), som også har haft varig indflydelse på sprogudviklingen. Især den samfundspolitiske ordighed er for en stor del overtaget fra Hán (dvs. det gamle kinesisk), i løbet af århundrederne blev vietnamesisk dog tilpasset. Men også grammatiske konstruktioner blev lånt. For en stor del eksisterer endnu i dag de oprindelige vietnamesiske former og begreber side om side med de fra Hán overtagne.

Den tredje periode strækker sig fra det 10. til 15. århundrede. I bestræbelserne på at underbygge uafhængigheden af Kina opstod der også et vietnamesisk skriftsprog på basis af kinesiske skrifttegn "chu nôm" og de første litterære værker på vietnamesisk blev skrevet på dette sprog. Det første digt på "chu nôm" skrev Nguyen Thuyên i 1282. Frem for alt videreudviklede det vietnamesiske litteratursprog sig i det 14. og 15. århundrede. Den bedst kendte vietnamesiske digter fra denne periode var Nguyễn Trãn (1380-1442). Den herskende feudalklasse foretrak dog stadig kinesisk, der ligesom fransk i Europa var en afgrænsning mod folket. De fleste forfattere skrev derfor både på kinesisk og på "chu nôm".

Den litterære storhedsperiode

Det er i denne periode dannelsen af et vietnamesisk skriftsprog på basis af det latinske alfabet finder sted (quốc ngữ - nationale skrift). Europæiske missionærer havde en betydelig andel i udviklingen af dette skriftsprog, utvivlsomt med den bagtanke at lette missionen og kolonisationen på denne måde. Især den portugisiske missionær Alexandre de Rhodes har stor andel i udviklingen. I 1651 udgav han den første vietnamesisk-latinsk-portugisiske ordbog med 5.000 stikord. "quốc ngữ" bredte sig hurtigt, skønt også kinesisk blev brugt ved siden af til og med begyndelsen af det 20. århundrede.

[Alexander Rhodes \(1591-1660\)](#) opfandt den latinske transkription af vietnamesisk. Den fjerde periode (15.-18. århundrede) var en storhedsperiode i vietnamesisk litteratur. Litteraturen frigjorde sig, både indholdsmæssigt og formmæssigt, fra de stive lænker, som den kinesisk-sprogede litteratur beherskede og foreskrev, og udviklede i stedet folkelige og socialkritiske træk. Der fremkom hundredvis af versefortællinger og romaner såvel som talrige digte, som ofte overtog elementer fra den mundtlige overleverede folkedigtning og gav sprogudviklingen afgørende impulser. Den skarpe satire fra Ho Xuan Huong, essayene af Pham Đình, det episke digt "Kim Vân Kiều" af Nguyen Du gav den vietnamesiske litteratur en helt ny karakter. Især stadig "Kim Vân Kiều" nyder stor er meget værdsat helt op til vore dage. Ikke blot på grund af sit dybe humanistiske indhold, men også på grund af sin sproglige skønhed. Mange vietnamesere kan store dele af hans værker udenad.

I 1649 udkom den første katekismus på vietnamesisk. Ganske vist er bogstaverne i det latinske alfabet ikke tilstrækkelige til at gengive alle de vietnamesiske lyde, derfor blev det udvidet med bogstavforbindelser f.eks. modificerede bogstaver og diakritiske tegn (dvs. særlige små tegn føjet til bogstaverne som accenter, prikker, cediller o.l., red.). Derimod mangler de bogstaverne f, j, w og z.

På vietnamesisk er bogstaverne og bogstavforbindelserne følgende:

a, ã, ă, b, c, ch, d, đ, e, ê, g, gh, h, i, y, (her fordi det udtales som kort i), k, kh, l, m, n, ng, ngh, nh, o, ô, ơ, p, ph, q, r, s, t, th, tr, u, ư, v og x

Ved bogstavforbindelserne skal man lægge mærke til, at de hver især kun markerer en lyd og ikke er en konsonantophobning. Noget sådant findes ikke på vietnamesisk.

På vietnamesisk findes følgende toner:

Betegnelse	Tegn	Eksempel 1	Eksempel 2
1. normaltone		Mai = morgen	Bao = pose
2. stigende tone	ˊ	Máí = tag	Báo = avis
3. faldende tone	ˋ	Mâi = slibe	Bào = høvl
4. faldende stigende	ˊˋ	Máí = være optaget	Báo = sige til
5. brudt stigende tone	ˊˊ	Mâi = fortsætte	Bão = storm
6. dyb tone	ˊˊˊ	Mạì = sælge	Bạo = voldelig

Ordrigheden betragteligt udvidet

Den femte periode er perioden med opbygningen af et fælles vietnamesisk litteratursprog. Denne opbygning finder stadig sted. Sprogets mangfoldighed og udtryksmåde er voksende. Ordrigheden er især udvidet betragteligt på det politisk-samfundsmæssige og teknisk-videnskabelige område. Den gradvise overvindelse af analfabetismen (under kolonieredømmet kunne 90% af vietnameserne ikke læse og skrive) og den konsekvente indførelse af vietnamesisk som undervisningssprog på alle niveauer, (tidligere blev der kun undervist på fransk ved de højere læreanstalter) har fremskyndet den videre udvikling af det vietnamesiske sprog betydeligt. I dag er der på grund af genforeningen og oprettelsen af folkemagten i hele landet gunstige muligheder for sprogudviklingen.

Vietnamesisk har trinosyllabel karakter (dvs. enstavelsesord). De fleste stavelser fremstiller en begrebsenhed. I "quốc ngữ" skriften blev begrebsenheden fremstillet ved hvert sit skrifttegn og også i "quốc ngữ" bliver stavelserne skrevet adskilt, også selvom der er flere af dem som tilsammen danner et ord. (f.eks. giai cấp công nhân = arbejderklasse). Den monosyllabel karakter er altså ingen hindring for at kombinere flere enstavelsesord på forskellig måde og derved danne nye betydninger eller betydnings-modifikationer. I nutiden viser der sig en tiltagende tendens til at danne sådanne flerstavelsesord.

Nogle eksempler:

Xe lửa (køretøj-ild) = tog

Dân chủ (borger-lære) = demokrati

Súng đạn (gevær-kugler) = ammunition

Lạnh = koldt, **lạnh lùng** = køligt

Muligheden for at danne stavelser ved sammensætning af vokal- og konsonantfonemer (den mindste sproglige enhed et ord kan opdeles i, red.) er relativt begrænset på vietnamesisk. Man har dog et yderligere middel til differentiering, tonehøjden, som forstyrrer ordene og gør dem fuldstændig uforståelige, hvis den udelades. Her ligger den store vanskelighed for udlændinge ved at lære sproget.

Vietnamesisk tilhører de isolerede sprog. Det har ingen deklination (dvs. ingen bøjning af substantiver, adjektiver og pronominer, red.) og ingen konjugation (dvs. bøjning af verber, red.). Ordene forbliver uforandrede. Numerus (tal) og genus (dvs. inddeling i køn, red.) ved substantiver, tid og måde ved verber, højere grad ved adjektiver betegnes ved indføjelser af ord. F.eks. udtrykker "se" foran et verbum fremtid. "Nhã" efter et adjektiv højeste grad (dep = smuk, dep nhã = smukkest). Hyppigt er disse tider, måder og grader ikke entydigt angivet, men må gættes af sammenhængen.

I sætningen bliver ordenes forhold til hinanden ikke tydelig ved deres struktur, men kun gennem deres stilling i sætningen. Den, der tror, at vietnamesisk er let at lære fordi det ikke har de mange deklinationer og konjugationsmåder, som det er nødvendigt at lære ved andre fremmedsprog, begår en stor fejl. Mange vietnamesisk-studerende sidder hjælpeløst foran en tekst og ønsker sig, at ordene kunne sige noget mere om deres forhold til hinanden og om deres funktion i sætningen.

Tre dialekter

I Vietnam findes der tre dialekter som tales i henholdsvis Nord-, Central-, og Sydvietnam. De adskiller sig frem for alt i udtalen og til dels også ved et forskelligt ordforråd.

Der er ingen tvivl om, at opbygningen af et moderne Vietnam giver udviklingen af sproget yderligere impulser. Vietnamesisk har kun overtaget få af de i Europa internationale ord. (f.eks. xe ô tô = automobil). Som i andre asiatiske sprog kommer disse begreber for en stor del fra kinesisk.

Vietnamesisk er en sofistikeret sprog og anerkendt nationalt som statsligt sprog. Det udvikler sig sammen med den generelle social proces og tilpasser sig nye betingelser. En grundlæggende reformering af skriftsproget er ikke nødvendigt. "Quốc Ngữ" som er let at lære og godt egnet til skrivemaskiner, computere og moderne trykke teknologi og kommunikationsteknologi af alle slags. Men selvfølgelig findes der problemer. Nogle vietnamesiske forlag prøver f.eks. med sammenskrivninger af egennavne, geografiske betegnelser osv. for at bryde princippet om adskilte stavelser. Men dette er dog ikke et problem, som kræver en hurtig løsning.

Minikursus i vietnamesisk - under udarbejdelse

Wikipedia, the free encyclopedia [Vietnamese language](#) - [Vietnamese Online Grammar](#)

Gratis sprogkurser online:

- [Learning Vietnamese Online](#) - links to web sites that offer language activities, online lessons, and resources for learners of Vietnamese language from Department of Languages and Literatures, Arizona State University

[Sprogkurser DVF sælger](#)